

Asia: VN/21366/2020-LVM-48

Lausuntopyyntö jakelutuen vaihtoehtoja koskevasta liikenne- ja viestintäministeriön arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset näkemyksenne jakelutuesta

Huoltovarmuuskeskus (HVK) on tutustunut arviomuistioon lehtien jakelutuesta. HVK ottaa tehtävänsä mukaisesti lausunnossaan kantaa huoltovarmuuteen ja varautumiseen liittyviin näkökohtiin.

Jakelutukea on valmisteltu samanaikaisesti postilain muutosta koskevan hallituksen esityksen kanssa. Postilain muutoksessa yleispalveluvelvoitetta on tarkoitus keventää kolmeen päivään, ja lehtien jakelu varhaisjakeluverkon ulkopuolella varmistaa valtion toteuttamalla kilpailutuksella. Tukea myönnettäisiin alueille, joissa ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa. Hankkeen tavoitteena on varmistaa viisipäiväinen lehtijakelu joka puolella Suomea, myös postin yleispalveluvelvoitteen muuttuessa mahdollisesti kolmepäiväiseksi. Jakelutuella pyritään osaltaan varmistamaan kansalaisten tiedonsaanti ja sananvapauden toteutuminen myös varhaisjakeluverkon ulkopuolisilla alueilla.

HVK totesi jo aiemmin postilain arviomuistiota koskevassa lausunnossaan uudistuksen taustalla olevien muutostekijöiden (painettujen lehtien tilausmäärän väheneminen ja verkkomedioiden suosion kasvu, kirjepostin väheneminen) olevan ilmeisiä. Digitaaliseen jakeluun siirtyminen edellyttää kansalaisilta kulutuskäyttäytymisen muutosta ja siihen kannustamista. HVK pitää tärkeänä, että jakelutuen ja postilain valmistelussa ao. muutostekijöitä arvioidaan myös huoltovarmuusnäkökulmasta. Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) 1 §:n mukaan huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömien taloudellisten toimintojen ja niihin liittyvien teknisten järjestelmien turvaamista poikkeusoloissa ja niihin verrattavissa vakavissa häiriötilanteissa.

Huoltovarmuuden turvaamiseksi kaikissa oloissa on oltava riittävä valmius hyödykkeiden tuottamiseksi sekä tuotannon, jakelun, kulutuksen ja ulkomaankaupan ohjaamiseksi. Huoltovarmuuden tarpeet tulee ottaa huomioon jakelutukea ja postilakia koskeissa laki- ja asetusmuutoksissa.

Postinjakelun oikeudenmukainen saatavuus tulee turvata koko maassa. Kansalaisten tulee saada tasapuoliset minimipalvelut (pl. mainoslehtien jakelu) asuinpaikastaan riippumatta myös normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Minimipalvelukyvyyn tulee olla taloudellisesti toteutettavissa. Kaikissa oloissa tulee huomioida myös Puolustusvoimien tarpeet.

Postin ja sanomalehtien jakelun turvaaminen koko maassa on tärkeää moniäänisen tiedonvälityksen varmistamiseksi. HVK haluaa korostaa sanoma- ja aikakauslehtien keskeistä roolia kansalaisten tiedonsaannin kannalta. Huoltovarmuuden näkökulmasta jakelun/jakelupäivien tulee olla riittävät kaikissa oloissa, jotta kansalaisten minimitarpeet täyttyvät.

HVK:n näkemyksen mukaan valmisteilla olevan jakelutuen malli tulisi määritellä sellaiseksi, että se palkitsee tuensaajaa toiminnan tehostamisesta.

HVK pitää tärkeänä, että jakelutuen arviomuistiossa esitetyistä kilpailutuksen organisoinnin eri vaihtoehtoista laaditaan kattavat vaikutusarviot ennen lainsäädännön muuttamista. Vaikutusarvioiden tulee sisältää huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmat.

Postilain arviomuistion yhteydessä HVK lausui, että jatkovalmistelussa tehtävissä selvityksissä tulee huomioida fyysisen jakelukoneiston, logistiikkaketjujen ja tietoekosysteemin turvaaminen kaikissa turvallisuustilanteissa. On tärkeää, että kuljetusten järkevää yhdistelyä, ml. lehtien kuljetusten yhdistäminen muihin kuljetuksiin, tarkastellaan kokonaisuuksina.

Huoltovarmuuskeskus

Janne Känkänen

Outi Nietola

toimitusjohtaja

varautumispäällikkö

Näkemyksenne kilpailutettavista tuotteista (5.1)

-

Näkemyksenne jakeluajasta (5.2)

-

Näkemyksenne tukikauden pituudesta (5.3)

-

Näkemyksenne jakeluetäisyydestä (5.4)

-

Näkemyksenne kilpailutuspäivien määrästä (5.5)

-

Näkemyksenne kilpailutuksen aluekoosta (5.6)

-

Muita mahdollisia seikkoja, jotka tulisi huomioida valmistelussa (5.7)

-

Kallioinen Päivi
Huoltovarmuuskeskus